

ACC. N:R. M 10950: 1-23.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Agneta Vils
 Härad: Ingelstad Adress: Blekingsg. 36, Lund
 Socken: ^{1. 1-3.} Hammenhög, ^{2. 4-10.} Ö. Herrestad, Berättat av: olika personer: se upp-
^{3. 11-14.} Ö. Herrestad, ^{4. 15-23.} Ingelstad tecken. bladens baksida!
 Uppteckningsår: 1888 Född år 1888 i 1888

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-23. LMF 59.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M.10950:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Varken bysianerna kösk- eller -
tjän- försörjning har förkommit i min
tid.

Omkring sekelskiftet började de
stora gärdarna skaffa sig självarläggare
och sedan självtvänder. På många ställen
följde småbrukarna exemplen. Vid
början av 1900-talet blev deklaring
mera allmän.

Industrin har tagit mycket
arbetskraft från landbruket. En del
ungdomar reste till Amerika i slutet
av 1800-talet för att tjäna pengar.

Tjänarna har så länge jag kan
minnas betalats med konianter. Men
lönerna var små och man var utan om
sina pengar.

Den första handelsboden här inne-
bades av Anders Vilsson. Den fanns redan
då jag var barn.

Husen var av lera med halmtak
och var mycket små; man hade lågt
trå rum. Det fanns ingen källare.
Vi hade berggolv och på smärre rum hade
vi trädgolv i stället. Väggarna var
kalkade i stugan, först 1888-89 fick
vi tapeter. Vi hade öppen skorsten
med en tre-fot och man eldade med
torr. Rökspis skaffade vi oss 1896.
Omkring sekelskiftet fick vi gardiner,
men först bara kapp-gardiner. Så
hade vi träslöjor för nedre delen av
fönstret.

Maten serverades i ett fat runt
på borden; man åt med kniv och

och den lilla form av tallrikan, som
frökom var sittabäder.

I min barndom hörs vi ingen
tidsning. De fick vi först i slutet av
1890 - året då var vi 3 familjer om
att hålla lysod Allhandas. Böcker
köptes aldrig.

I folkskolan lärde vi mest Kalekas
och psalm verser.

På söndagarna gick man man-
grupp i kyrkan. Vojen eller arbete
var friljudet den dagen.

Pröjop och beqvärning var stora
släkt Händingar, som ofta varade
ett par dagar.

Under första världskriget tjänade
bönderna mycket pengar, men de
fristod i allmänhet inte att föga vara på den.

Lagen skifte började genomföras här
1808.

Kan här byasi ämna om s. k. mans-
säu jord. Byaloven har inte förekommit i
min tid, men till snöskottning brödes
folket i byn. Det fanns för en byalov
och jag var då kammareherre Rosenkrantz
frände till till några museum.

För fanns en liten kökshjerting
i Herresköld, men den finns inte mer
längre.

Självarläggare skapade jag om-
kring 1895; samma år köpte Gärneäs
gård en sådan. Vi var de första här
som hade självarläggare. Jag var den
förste här som köpte självarläggare;
blev var år 1905.

Locherbetsollen gav började här

1893. Ungarna vid samma tid följde
vete-odlingen från gå till råg-odlingen.
Loräng har aldrig funnits här.

De gamla värde mysket, mer
nere i Hageröd, där de växer än.

I min barndom var Vils Anders-
son känd som träsko-makare.

Industrin tog inte så mycket
arbetskraft men väl Amerika-emigrationen.
Den påverkade naturligt på jordbrukets
arbetskraft för det var de unga och
arbetsduktigare som reste. Emigrationen
upphörde när det blev bättre hider
här hemma.

Folket var betydligt sparsammare
med sina pengar för än nu.

Redan i min ungdom före-
kom konstant betalning. Fasta tjänare

hade siat.

Husen var gjn av lera. När de revs började man bygga stenhus rappade med träder. Förändringen i byggnadsmaterial skedde mot slutet av 1800-talet. För byggdes husen jäms med jorden. Inte jmnar in på den nya skidet blev det vanligt att gräva grund med källare.

När jag 1898 övertog den där bär gården hade vi balnåke, men det var inte ännu vi hade det och jag var den frste bär i trakten som tog bort balnåket.

Nöbleringen var enkel och fortlig. På skidet minns jag gåsabänken i min barndom var väggarna kalkade; så måningarna fick vi ta-

peter i en par kamrare. Stugan var
vithalsad. För frukten hade vi trä-
sjalunier, sedan gick vi kappgardiner
i den öppna spisen hade
vi en tre-foting där kändu stod. Man
eldade med torv och det fanns en
röst där asken föll ner. I slutet av
1800-talet gick vi köksgräs och där
skaffade vi också nya kullar och
kockhär.

Maten serverades i en kare
som stod mitt på bordet. Vi åt med
borstskedar och var och en hade sin
egen kniv. För 70 år sedan hade
vi sista-händer, sedan kom lerbalkarna
hur mycket trä var dricka bröd.
Senap och flör koktes ihop med sju
på en lerbak, vilken också var mycket sm-

tyckt. På morgonen fick vi ättid sju
och jottatis. Kaffe hade vi ättid två
gångar om dagen.

Redan i min barndom fanns
en bauldsbod, som innehades av
Kristian Lindkvist. Det fanns också
ett bageri; innehavaren ködde omkring
i trakten och sålde bröd.

Gästarna var bevärdiga att färdas
på för. Där och en hade sitt väghycke
att hålla i ordning.

Min far hade charabang, sedan
kom fjäddervagnen och där efter laveln.

7 in kalasen hade man förning
med, mjölk, bönor, smör och en kaka.
En brötkop varade minst två dagar.
Slikaså begravningar.

På de mindre gästerna um-

gicks husbonde folk och tjänare som lät-
ställda, men så var det inte på de
stora gårdarna. På Gärsnäs gård
var det sociala skilnaderna mera
märkbara.

I minn blev vi tidning
tillsammans med några andra; det
var lysad allihanda. Men det var
inte var inte vanligt att ha tidning.
Böcker köpte man inte. Hjälper jag
aldrig köpt en bok. Sådan hade
man inte tid till. Man läste inte
för barnen utan föräldrarna berättade
för sina barn.

I skolan var vi 11/2 elever,
som undervisades av en lärare. De
äldre barnen fick hjälpa med att
läsa de små att läsa. Läraren fick

som ~~en~~ lön en jöndri ät odla. Man
lärde i skolan mesö katekes och psalm
verser. Det var vanligt ät någon
gick över till högre skola.

På söndagarna gick alla i
kyrkan och man arbetade under helgen
så lite som möjligt.

I min barndom hann jag vara
med en två hundra år lman de
upphörde det.

Barnen döptes mesö i kyrkan
Färdse iölsarna har inte betyrt
så mycket här.

År 1880 var en mycket
gott år. 1901 var också betvöllingen
särskilt fin.

Vi bröde byastårna för i Ö.
Höj. Karlarna budades med byastårna.
Dea användes också att buda folk
här och storsning.

Byastårna var mycket
stora för men på 1880-90-talet
började man allmänt dika upp
åtgårda. Lövång har aldrig fun-
nits här i trakten.

Från min ungdom minns
jag särskilt plöjden, som vi använde
här vi körde långt. Hvergården
na började för med tröskmaskiner.
För skaffades en sådan på glän-
ningehus. På små små gårdar
de små gårdarna skapades.

Ganska många jordbruks-
arbetare reste till Amerika i slutet

av 1800-talet. Där fick de jorden gratis och där räddade sin arbetslöshet hemma där. Så småningom förbättrades tiderna i Sverige och emigrationen minskade av.

Arbörningen bestod av konstant betaltning, tyg till kläder och lite till till skumpon.

Omkring 1875 upprättade fru Olanna Andersson den första handelsboden här. Den medförde inga ändrade levnadsvanor.

Pluren var i min barndom oftast färgade i brunrön. Utiadels hade man tapeter i stugan och kalkade väggar i de andra rummen. Golven var sandade och beströdda med ene-ris vid

högkalliga tillfälle.

Köplerns planer ändrades omkring sekelskiftet. Tidigare vaggfästa bänkar. Jag minns särskilt gäsbänken. Före i stugan hade man även andra bordlar såsom järn och bords. Då det nu på det nya seklet blev mer och mer vanligt att köpa möbler på marknader började man placera ut möblerna mera fritt i stugan. För hade de alltid stått längs väggarna.

Kappgardinerna höll sig länge kvar i gårdarna.

Min min barndom minns jag också tre-foten, som kändes säras på i den öppna episen.

Bröllop och begravning var
stora festar för. Det hölls på varade
oftare i alla dagar; man åt och
dök måtligt vid dessa helar.

Vi bar högt Linnéshamnens -
bladet och lyrod Allehandas så länge
jag kan minnas. Det var så att
allt låsa böcker. Men man kunde
läsa på boklådan i Linnéshamn.

Barnen döptes oftare i
kyrkan.

Husförlägen hölls i bond-
gårdarna. De uppböde kring
schelshaget.

Gälskervärderna var inte
betygta vägar när i halsen.

Det finns inga officiella byar
hvar här.

Byggsä ämnena har inte förekommit
i min tid. Folk budades till snickar-
ning, men det tog slut i början av
80-talet då väghyresen tog hand om
sådant.

I början av 1900-talet bildades
både fjär förening och tröskförening. Båda
skitna är. Långsär samtidigt bildades
konstföreningen och andelsmejeri.

Lantbrukaren Otto J. Ohlsson
importerade i början av 1890-talet
den första tröskan till trakten. Han
fick den från England. I slutet av
förra århundradet skaffade lantbrukarna
allmänna redsärningsmaskiner och
sjötvindare. Lantbrukarna följde de

store gårdarnas exempel.

På 1870-talet började inflyräde danska och tyska inflyräde bönder inför och lära svenskarna mejeridrift, mörsling och diktning. Genom dem blev västföjden ochrä mera effektiv. Träden kom att spela en betydande roll.

På 1890 började sockerbetsodlingen här och 1891 byggdes Köpings sockerfabrik. Jordbruket blev mera intensifierat genom sockerbetsodlingen och den gav av förädlade bättre skötsel av jorden.

Före 1870 fanns det mycket mera ängsmarker. Före denna tid var kreatursstammen obetydlig, huvudsakligen fårskötsel. Men efter 1870 så

ACC. N:R

M. 10950:17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

mejeri driten brigade kommer i gang
 i thades nortneatur-siammeri. Tidligere
 havde den ballis endari gi lortehor.

Huru stöj den stor tidigare högi
i kurs. Lini odlades till huskelor även
arbetaarna hade sin linstycke. Av
far, men värde man själv bodenals bygg.

Deia jūrsauē ir pā 1200. tūkst. hl
hidroenerģijas apjoma, kas ir
lielākoties.

Under föra i hundroder beklades
arbetarna hundroderigen i naturen.
Den upphörde på måndagarna för
att definierar tagna slut efter den första
världskriget då lönerna steg på
minligg.

Sei var sällsynt för att folk
gick över från jordbruket till industrin,

men ungdomen var fridlar i husarbete
framför jordbruket.

Man var betydligt sparsammare
med sina pengar än nu.

Det var inte så många som
emigrerade till Amerika i slutet av 1800-
talet. Däremot var många till Born-
holm på säsongarbete.

En banirerbare, som tjänade
dåligt på sitt yrke kunde ha blivit
varn hemma och blev då bandelboman
när han skulle behöva ha några privile-
gier.

Korsvikens hus var vanliga
i min barndom. Väggarna av kalk-
sten eller bruten. Det var i allmänhet
dåligt med källaren. På 1800-talet
fick man det inga trähus. Moderni-

serier som nybyggnader och ombyggnader var oändliga bebygg.

På 70-80-talet hade man all-
män jordgods och väggarna var klappade
med kalkbruk. Tapeter blev förstås kända.
I slutet av 1880-talet och blev en allmän
företeelse in på 1900-talet. Gardiner
fanns inte i min barndom. Vi hade
buckor nästan för alla. Klappgardener
kom för och då hade man jalousier
för den nedre delen av fönstret.

Före 1880 var man mycket
konservativ och möbleringen bestod
av gamla föremål i möbleringsplanen
eller några nyanskaffningar kom
aldrig i fråga. Men då järnvägen
1880 öppnade livligare förändring
med städerna skedde en hastig

revolution på detta område. Byggnaderna
jämförades av städernas möbelfabrikanter
och folk på landet insåg att de kunde
ha det lika fint som städernas be-
folkning.

Vi hade ingen köks spis i
min barndom. Man eldade med
trav i den öppna skorstenen. Här fanns
en kupa till grydan. I slutet av
fjörde århundradet började Nora Hammar
spisar bli bekanta.

Ättvannen var dubbel.
Gjort grydan kom vi på bordet och ur
den åt var och en med sin barn-
sked. Alla drack ur samma dricka-
kruka. På de stora gårdarna lades
maten upp på ett fat till var och
en och så tog de små gårdarna

sa' minnigom efter dem.

Av kideingar har lyttad
Allchanda varit vanlig här sedan 1880-
talet. Dei var för mycket sälsyni
än folk köpte böcker.

I folk skolan bodde läraren
ungafar, bo oloven på en gång av
olika årsklasser. Dei var undan-
tagfall om någon gick över till
bysk skolor.

Dei har funnits lite
rättsbaserade här men de har
aldrig fått någon större omfat-
ning.

Ungdomen roade sig ganska
mycket för odori. I min ungdom
bode varje ställe by en dunsbana.
Bröllop och begravning var stora

fester.

På vördagarna klade man
och gick allmän i kyrkan.

Gick huoförbören lute
i psalmer och förhödes på kale-
kisen. De upplände kring och el-
skiflet.

Vägen var oklar för år minnas
jag inte, men 1868-69 lär ha varit mycket
svåra. Många fick då gå från sina
ställen.

Det första världskriget förde
med sig ha tiden för landbruk. Bönderna
fick pengar och det förde med sig en
del del mindre lyckade spekulationer.
Men det fanns ju en del som an-
vände sina pengar bättre och för det
stora flertalet för man nog säga att

ACC. N:R M. 10950:23.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

denna brykonjunktur medförde en
höjd levnadsstandard: